

A SZÜLŐK ZENEI BIOGRÁFIÁJA, MŰVÉSZETI TEVÉKENYSÉGE ÉS ANNAK HATÁSA GYERMEKŰK ZENEI TANULMÁNYÁRA

PARENTS' MUSICAL BIOGRAPHY, ARTISTIC ACTIVITY AND ITS EFFECT ON THEIR CHILDREN'S MUSIC EDUCATION

Szűcs Tímea – Kelemen Henrietta – Mike Ádám

Összefoglalás

A gyermekek művészeti tanulmányainak hátterében leggyakrabban egy jól működő csapat áll. Ennek alapját a gyermekek adják, akik tanáraikkal szoros egységet képeznek. Azonban nem elhanyagolható faktor a szülői támogatás, bátorítás és az a kulturális tőke, ami a gyermekek számára értékrendet és saját tapasztalatokat biztosít kicsi koruktól kezdve. Jelen kutatásunkban a szülők zenei biográfiáját, jelenlegi művészeti tevékenységeiket és az ehhez fűződő szokásaikat, valamint ezeknek a gyermekekre gyakorolt hatásait vizsgáltuk. Eredményeink megerősítették, hogy a szülők iskolai végzettsége és foglalkozása meghatározó a kulturális tőke szempontjából. Láthatók nemi különbségek a művészeti tevékenységhez való kapcsolatban, valamint egyértelműen kimutatható a gyermekkori művészeti tevékenységek hatása és a jelenlegi ilyen típusú foglalatosságok között, ami tovább gyűrűzik a gyermekek tevékenységeire is.

Kulcsszavak: zenei nevelés, kulturális tőke, szülők művészeti tevékenységei

Abstract

Children's artistic studies are most often based on a well-functioning team. At the heart of this are the children, who form a close unit with their teachers. However, parental support, encouragement and the cultural capital that provides children with values and experiences from an early age are not negligible factors. In this study, we investigated parents' musical biographies, their current artistic activities and habits, and their impact on their children. Our results confirm that parental education and occupation are determinants of cultural capital. Gender differences in relation to artistic activities can be seen, and there is a clear link between the impact of artistic activities in childhood and current occupations of this type, which spill over into children's activities.

Keywords: music education, cultural capital, parents' artistic activities

Bevezetés

A zenei nevelés transzferhatásaival, a személyiségfejlődésre gyakorolt hatásaival, a készség- és képességfejlesztő funkcióival, összességében tehát a zenetanulás általános pozitívumaival évtizedek óta foglalkoznak a kutatók hazánkban és külföldön egyaránt (Barkóczi & Pléh, 1977; Gombás & Stachó, 2003; Hargreaves, 1986; Szűcs, 2018). A zenetanulás iránti motiváció és elköteleződés, valamint a szülői hatás vizsgálata azonban kevésbé kutatott terület, pedig ismert, hogy a művészetek-

ben való részvételi igényt, avagy a kulturális tőkét elsősorban a szülői attitűd határozza meg (Passeron & Bourdieu, 1970; Váradi, 2020, Váradi & Józsa, 2023), ezenfelül a gyermek korai művészeti nevelése is otthon, az elsődleges szocializációs szintéren valósul meg (Kozma, 1984). Jelen írásunkban a kulturális tőke zenei tanulmányokra gyakorolt hatásait, a szülők és a gyermek művészeti elköteleződésének összefüggéseit, valamint a kutatás során megkérdezett szülők művészeti múltját és jelenét, zenehallgatási, zenélési, továbbá koncertlátogatási szokásait mutatjuk be. Emellett vizsgáljuk a zenei tevékenységek motivációit, a szülői bevonódást, figyelembe véve korábbi kutatásaink eredményeit.

A szülők hatása a gyermek művészeti tanulmányaira

Karres (1981) disszertációjában a zenét tanuló gyermekek családi és társadalmi helyzetét, valamint zenei környezetét térképezi fel. Kutatásában megállapítja, hogy az aktív zenei múlttal rendelkező szülők gyermeküknek is hasonló tanulmányokat szánnak. Vizsgálata során az is kiderül, hogy az ének-zene tagozatos iskolák tanulóinak szülei között több értelmiségit találunk, mint más, nem tagozatos iskolák szülői közösségében (Karres, 1981). Janurik 2009-es tanulmányában a zenetanulás és a családi háttér összefüggéseit vizsgálja. Eszerint leggyakrabban a felsőfokú végzettséggel rendelkező szülők gyermekei folytatnak zenei tanulmányokat (Janurik, 2009). Váradi 2020-as kutatása szintén alátámasztja, hogy a szülő magasabb végzettsége és a gyermek művészeti aktivitása között pozitív összefüggés van (Váradi, 2020).

Lackey és Murphy középosztálybeli szülőkkel készített kérdőíves felmérést 2011-ben. Megállapították, hogy a szülők azért szorgalmazzák gyermekük iskolán kívüli zenei nevelését, mert úgy vélik, a zenetanulás az általános és a középosztályi értékek ápolását is elősegíti (Lackey & Murphy, 2011). Váradi 2013-as kutatásában hasonló eredményre jut, mint Karres: ha a szülők korábban zenei tanulmányokat folytattak, jobban támogatják gyermekeik művészeti nevelését (Váradi, 2013).

Reeves 2015-ös kutatásának eredményei azt mutatják, hogy a szülők a zenetanulást szoros kapcsolatba hozzák gyermekük erkölcsi fejlődésével. Kiderül továbbá, hogy a zeneileg képzett szülők hamarabb felismerik gyermekük zenei tehetségét, illetve kezdeményezik annak kiaknázását a zeneoktatásba való bekerülés által. A zenetanulás a szülők társadalmi pozíciójának mutatója lehet, emellett azonban a közös zenélés a családi identitást is formálja (Reeves, 2015). Hsiao nagymintás vizsgálatot végzett Tajvanon 2015-ben. Óvodáskorú gyermekek szüleinek a hozzáállását mérte a művészeti oktatással kapcsolatban. Az eredmények között kiemelendő, hogy a művészeti oktatás szükségességének megítélése nagyban függ a szülők nemétől, életkorától, végzettségétől, foglalkozásától, továbbá a gyermekek által eddig látogatott foglalkozások minőségétől és a gyermekek nemétől (Hsiao, 2015).

Szűcs 2019-es kutatása szerint az alapfokú zenei tanulmányokat is végző diákok zeneiskolai diákok szülei nagyobb arányban tanultak maguk is zenét, mint azok a szülők, akiknek gyermeke nem vesz részt a zeneoktatásban. Írásában továbbá vizsgálja, hogy mely tőketípusok hatnak leginkább a zenetanulás megkezdésére. Megállapítja, hogy valamennyi tőketípus befolyásolja a zenetanulási szándékot, azonban leginkább a kulturális tőke hat rá. Az elemzés során hat elkülönülő klaszter rajzolódott ki (1. *értelmiségi miliő tradicionális értékrenddel*; 2. *értelmiségi miliő magas kulturális tőkével*; 3. *értelmiségi miliő alacsony kulturális tőkével*; 4. *nem értelmiségi miliő tradicionális értékrenddel*; 5. *nem értelmiségi kultúra iránt nyitott miliő*; 6. *nem értelmiségi miliő alacsony kulturális tőkével*) (Szűcs, 2019, p. 169), amelyek alapján leírható a zenetanuló gyermekek családjainak társadalmi helyzete (Szűcs, 2019). Árgány tanulmányában szintén rávilágít a kulturális tőke jelentőségére: az édesapa iskolai végzettségének

foka, valamint gyermekének zenei nevelésében való részvétele között egyenes arányosság mutatkozik. Figyelemreméltó továbbá, hogy a legfeljebb érettségivel rendelkező édesanyák gyermekeinél a legmagasabb a zeneiskolába nem járók aránya (Nagyné Árgány, 2018). Ugyanakkor az otthoni közös zenei tevékenységre nincs hatással a szülők iskolai végzettsége (Váradi, 2023).

A gyermekek művészeti nevelésébe való szülői bevonódás fontosságáról szóló nézetek nem újkeletűek (Bugeja, 2009). Ahogyan a tanórán kívüli tevékenységek esetében, úgy a zenei nevelés esetében is elengedhetetlen a szülőktől jövő lelki és anyagi támogatás (Xu, 2017). Az eredményes zenei nevelés kulcsa a tanár, szülő és gyermek együttműködése. Ugyanakkor nem szabad figyelmen kívül hagyni MacMillan kutatási eredményeit, aki rávilágított arra, hogy a szülői bevonódás mértékének meghatározása a folyamatban érintett minden szereplő szemszögéből szubjektív, ugyanazt a helyzetet másképpen élik meg és másképpen ítélik meg, értékelik (MacMillan, 2004).

Szűcs és munkatársai 2022-es tanulmányukban a szülői bevonódás módját és hatásait vizsgálták a művészetoktatás területén. Írásukban 22 nemzetközi tanulmány eredményeit összegezték négy művészeti ág mentén. A művészeti területek megoszlása a tanulmányok tekintetében a következők szerint alakult: 17 zene, 2 tánc, továbbá 1-1 képzőművészet, valamint báb- és színművészet. Megállapították, hogy a szülők bevonódásának meghatározására a következő kifejezések jelentek meg: „szülői részvétel, szülői elkötelezettség, szülői támogatás, szülői befolyásolás, családi és közösségi partnerségek, együttműködés az iskolák és a szülők között, zenei tevékenység az otthonban, közvetlen felnőtt részvétel, szülő szerep, a szülők bevonása, a felnőttek közvetlen bevonása.” (Szűcs et al., 2022, p. 59). A szülő szerepe a művészeti oktatás hatékonyságában az online oktatás során még inkább megnövekedett (Váradi, 2021). Jelen kutatásunk szempontjából releváns terület volt az otthoni zenei tevékenységek motivációja, a gyermek zenei nevelésébe történő aktív szülői részvétel, valamint a szülői támogatás kérdése. Eredményeik szerint a kora gyermekkori otthoni zenei közeg meghatározó a gyermek zenei elköteleződése szempontjából, a szülők zenéhez, hangszerjátékhoz, énekléshez fűződő viszonya motiváló erőként hat a gyermek és zene közötti minőségi kapcsolat kialakulására. Figyelemreméltó továbbá, hogy számos vizsgálat alátámasztja a szülők zenei közreműködésének fontosságát a gyermek zenei tevékenységébe, oktatásába. A támogatás, érdeklődés és motiválás mellett a zenei tanulmányok hatékony nyomon követése is így megoldott. Ezenfelül kiemelten fontos a szülők lelki bevonódása is, amely elsősorban odafigyelés és a bátorítás útján valósulhat meg (Szűcs et al., 2022).

Zenepedagógiai kutatócsoportunk 2018-ban a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézetének támogatásával indított felmérést az Észak-Alföld régióban a művészeti nevelés helyzetéről és lehetőségeiről, a tanórai és tanórán kívüli művészeti tevékenységekről és rendezvényekről. Az eredményeket a Művészeti körkép tanulmánykötetben jelentettük meg, amiben jelentős fejezetet szántunk a művészeti nevelés és a szülők kapcsolatának. Vizsgáltuk a kulturális tőke szerepét, a szülők művészeti múltját és jelenét, a szülők hatását gyermekük művészeti tevékenységeire, valamint a szülők kulturális attitűdjét. Eredményeink szerint a megkérdezett szülők nagy része nem végzett művészeti tevékenységet gyermekkorában, ha mégis, leginkább zenei tanulmányokat folytattak. Ez elsősorban az anyákra jellemző, hasonlóan a jelenlegi aktív zenei tevékenység művelése is náluk dominánsabb. A diplomával rendelkező szülők nagyobb valószínűséggel végeztek valamilyen művészeti tevékenységet gyermekkorukban. Általánosságban kijelenthető, hogy az anyák és apák esetében is a jobb anyagi helyzettel rendelkezők foglalkoztak, vagy foglalkoznak a jelenben zenei tevékenységekkel (Péter et al., 2020). További eredmény, hogy a nagycsaládosok gyermekei kevésbé vesznek részt művészeti oktatásban, valamint az anyák szerepe kiemelkedik az otthoni művészeti tevékenységek végzésénél. Ez utóbbi forma elsősorban az alacsony anyagi tőkével rendelkező családokra jellemző (Szűcs & Péter, 2020). Figyelemreméltó, hogy

kutatásunk az utolsó zenepedagógiai felmérés a COVID-19 világjárvány előtt, ennek okán az eredményeinek és a jelenlegi munkánk adatainak összevetésével kirajzolódhatnak a pandémia-okozta változások (Váradi et al., 2020).

A kutatás módszerei

A Debreceni Egyetem Zeneművészeti Karának és a Debreceni Egyetem Humán Tudományok Doktori Iskola Nevelés és Művelődéstudományi Doktori Programjának Zenepedagógiai kutatócsoportja a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet megbízásával 2021-ben készített felmérést az online zenei oktatásról a zenetanárok körében (Váradi & Józsa, 2022), amelynek következő lépéseként 2022. tavaszán a hangszeres zenei nevelés helyzetét és lehetőségeit vizsgáltuk. A mostani felmérésünk során zeneiskolai tanulmányokat folytató gyermekek szüleit kérdeztük a zeneoktatásról, a COVID-19 világjárvány következtében kialakult online oktatás nehézségeiről, valamint saját gyermekkori és jelenlegi művészeti tapasztalataikról.

A kutatás során saját készítésű kérdőívet alkalmaztunk, amelyet az Evasys felületén hoztunk létre. A 45 kérdést tartalmazó mérőeszköz kitöltése online, anonim és önkéntes módon történt. Kérdőívünk öt területre bontható: demográfiai kérdések, a szülők művészeti tevékenységével kapcsolatos kérdések, a gyermekek művészeti oktatásával kapcsolatos kérdések, az online zeneoktatás tapasztalatainak vizsgálata a szülők szemszögéből, valamint a pedagógusként dolgozó válaszadók kérdésblokkja. A kérdőívet összesen 467 személy töltötte ki, az adattisztítás után pedig 458 alany maradt a mintában. A nők aránya magas, 90%. A válaszadók között 40 fő határon túl élő magyar anyanyelvű személy található.

Jelen tanulmányunkban megvizsgáltuk a HAngszeres és énekes ZENEoktatás (HAZEN 2020) adatbázis szülők művészeti tevékenységére vonatkozó kérdéseit. A kérdőíves kutatásunk eredményeinek feltárása érdekében gyakorisági elemzést végeztünk, valamint számos háttérváltozó mentén kerestük a szülők művészeti tevékenysége és egyes demográfiai változók, valamint a gyermekek zenetanulására vonatkozó változók összefüggéseit. Megkérdeztük a szülőket korábbi, gyermekkori és jelenkori művészeti tevékenységeikről, arról, hogy jártak-e zeneiskolába, valamint felmértük zenehallgatási és koncertlátogatási szokásaikat. Háttérváltozóként megjelenik a szülők iskolai végzettsége, foglalkozása, illetve a család állandó lakhelyének településtípusa. A továbbiakban bemutatjuk eredményeinket az említett változók és háttérváltozók mentén. Adatainkat az SPSS statisztikai program segítségével dolgoztuk fel.

Hipotézisek

- H1. Az eddigi kutatások alapján feltételezzük, hogy a szülők gyermekkori művészeti tevékenységeinek esetében a zenei tevékenységek a legjellemzőbbek.
- H2. Az édesanyák esetében jellemzőbb a művészetekkel való aktív kapcsolat, mint az édesapák esetében.
- H3. Feltételezzük, hogy a szülők gyermekkori és jelenlegi zenei tevékenységei összefüggést mutatnak zenehallgatási szokásaikkal.
- H4. A szülők iskolai végzettsége, valamint a település típusa hatással vannak a gyermekek művészeti tevékenységeire.
- H5. Feltételezzük, hogy a szülők művészeti tevékenysége befolyásolja a gyermekek hangszerválasztását.

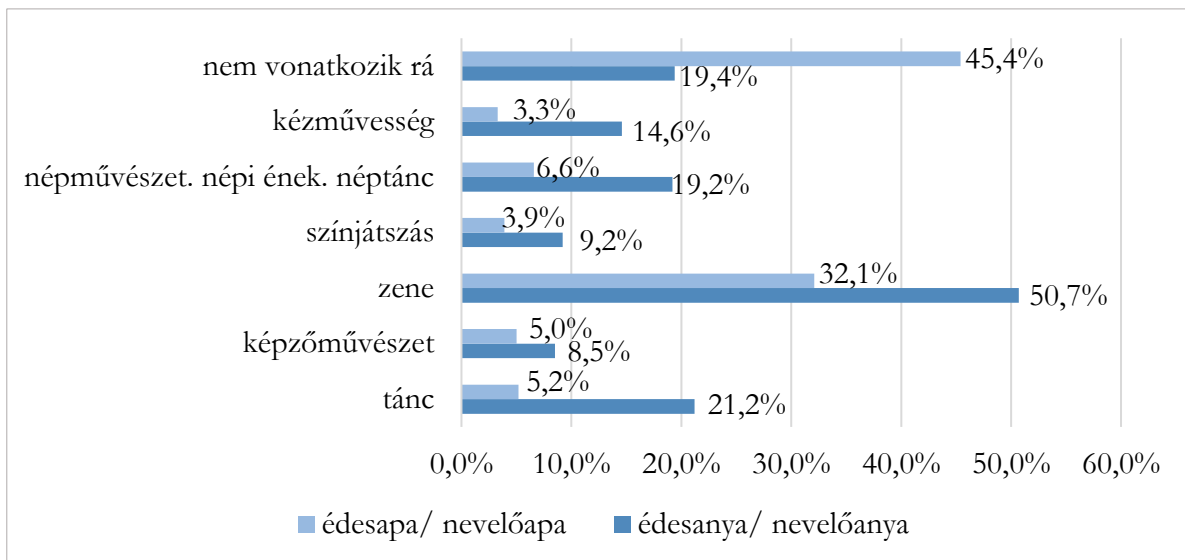
A kutatás eredményei

Az alábbiakban betekintést nyerhetünk abba, miként játszik szerepet a szülők művészeti tevékenysége, kulturális háttere és legmagasabb iskolai végzettsége a zenehallgatási szokásaikat és koncertlátogatási preferenciáikat illetően, valamint hogyan formálja a gyermekük zenetanulási szokásait, kiváltképp az online zeneoktatás alatt.

A szülők zenei tanulmányai, korábbi és jelenlegi művészeti tevékenységei

A kulturális tőke érvényesülésének vizsgálatához megvizsgáltuk a szülők gyermekkori művészeti tevékenységének jellemzőit. Az adatok szerint megállapítottuk, hogy az édesanyák/ nevelőanyák túlnyomó többsége, 80,6%-a folytatott művészeti tanulmányokat. A leggyakrabban megjelenő gyermekkori művészeti tevékenység a zene, amellyel a kitöltők 50,7%-a foglalkozott gyermekkorában. Ezt követi 21,2%-kal a tánc, valamint a népművészet (népi ének, néptánc) 19,2%-kal. A legkevésbé jellemző gyermekkori művészeti tevékenység az édesanyák esetében a képzőművészet (8,5%) és a színjátszás (9,2%). Az anyák majd egyötöde (19,4%) nyilatkozta azt, hogy gyermekkorában nem vett részt semmilyen művészeti tevékenységben.

Az édesapák/nevelőapák esetében szintén a zenei tevékenységek a legjellemzőbbek. A kitöltő apák 32,1%-a nyilatkozta, hogy gyermekkorában részt vett zenei tevékenységeken. Az anyák eredményeivel szemben az édesapák esetében a további felsorolt művészeti tevékenységeken való részvétel aránya elenyésző. A legkevésbé választott gyermekkori művészeti tevékenység az édesapák esetében a kézművesség (3,3%) és a színjátszás (3,9%). Az apák körében a gyermekkori művészeti tevékenységek hiánya magasabb arányt mutat, hiszen a kitöltők majdnem fele (45,4%) azt nyilatkozta, hogy a kérdés nem vonatkozik rá (1. ábra).

1. ábra. A szülők gyermekkori művészeti tevékenységei

Forrás: HAZEN 2022 adatbázis (N=458)

A fenti ábra jól szemlélteti, hogy az édesanyák/ nevelőanyák esetében jellemzőbb minden gyermekkori művészeti tevékenység, valamint az is, hogy az anyák és az apák körében egyaránt a zenei tevékenységek dominálnak.

Az eredmények elemzésekor figyelembe vettük a legmagasabb iskolai végzettséget, amely kapcsán a következő eredmények születtek. Az édesanyák/ nevelőanyák esetében szignifikáns különbség ($p < 0,001$) figyelhető meg a múltbéli zenei tevékenységek és az iskolai végzettség összefüggésében, a magasabb iskolai végzettséggel rendelkező anyák magasabb arányban vettek részt zenei tevékenységekben gyermekkorukban. Ezen eredmények értelmezésekor fontos figyelembe vennünk az iskolai végzettségi szintek közötti magas szórást, mivel az általános iskolai végzettséggel rendelkező anyák száma nagyon alacsony ($N=3$), valamint az egyetemi/főiskolai végzettségű anyák száma magas ($N=326$). Az egyetemi/főiskolai végzettséggel rendelkező anyák 60,1%-a, valamint a tudományos fokozattal rendelkezők ($N=16$) 56,3%-a vett részt ilyen tevékenységekben. Ezzel szemben az általános iskolai végzettséggel rendelkezők esetében egyetlen anya sem foglalkozott gyermekkorában zenével, valamint a szakiskola/szaktanulmányi végzettséggel rendelkezők ($N=21$) esetében is csupán 23,8%. Ezek az eredmények összhangban vannak Péter, Radócz és Mike 2020-as eredményeivel, amely szerint a szülők nagy része nem végzett művészeti tevékenységet gyermekkorában, viszont, ha mégis, akkor a zene volt a legjellemzőbb (Péter et al., 2020).

A szülők művészeti tevékenységeit vizsgálva érdekes szempont, hogy vannak-e olyan szülők, akik csak felnőttként kezdtek művészeti tevékenységbe. Bár mindkét nem esetén közel harmadára csökkent azok száma, akik jelenleg is folytatják gyermekkori művészeti tevékenységüket, de örömteli, hogy az anyák 10,2%-a, az apák 4,4%-a kezdett felnőttként művészeti tevékenységbe. Érdekes viszont, hogy a nők vannak köztük magasabb arányban. Azt is megvizsgáltuk, hogy van-e olyan szülő, aki több művészeti területen alkot. Az anyák 6,1%-a ($N=25$) alkot több művészeti ágban. Közülük négyen háromféle, egy fő pedig négyféle művészeti tevékenységet is folytat. Ezzel szemben a válaszadó apák 21,7%-a ($N=10$) végez több művészeti tevékenységet, ebből egy fő háromféle művészeti ágban képviselteti magát. Figyelemreméltó az eredmény, hiszen azt feltételeztük, hogy a nők nyitottabb hozzáállást tanúsítanak a különböző művészeti tevékenységekhez, illetve számukra fontosabb lehet a kiteljesedéshez és a lelki kiegyensúlyozottság fenntartásához ez a típusú tevékenység.

A szülők jelenlegi művészeti tevékenységeit vizsgálva az mutatkozik, hogy a kitöltő anyák 33,2%, illetve az apák 21%-a foglalkozik jelenleg valamilyen művészeti tevékenységgel. Ezen tevékenységek esetében a gyermekkori művészeti tevékenységekhez hasonló tendencia figyelhető meg. Az anyák és apák körében ismét a zenei tevékenységek a legjellemzőbbek, a kitöltő anyák 23,4%-a, valamint az apák 15,9%-a vesz részt zenei tevékenységekben a jelenben. A legkevésbé jellemző jelenkori művészeti tevékenység az anyák és az apák esetében egyaránt a színjátszás (0,4% mindkét esetben), valamint utóbbiak körében a népművészet (szintén 0,4%).

Az édesapák/nevelőapák jelenkori művészeti tevékenységei kapcsán szignifikáns eltérés ($p=0,009$) fedezhető fel az állandó lakhely településtípus tükrében, mivel az eredmények azt mutatják, hogy a kutatásban résztvevő apák esetében a népművészet csak a községben élők esetében fordult elő (ezen belül pedig a községben élő édesapák 3,8%-nál jellemző). A kézművesség esetében szintén szignifikáns ($p=0,039$) különbség figyelhető meg a településtípus tekintetében. Ennek magyarázó oka lehet ezen művészeti ágak hagyományőrző jellege, ami jellemzőbb a vidéki települések esetében. Az édesanyák/ nevelőanyák esetében nincs szignifikáns különbség.

Az édesanyák/ nevelőanyák jelenkori művészeti tevékenységei kapcsán szignifikáns ($p < 0,001$) különbség figyelhető meg az iskolai végzettség háttérváltozó mentén. Ebben az esetben a magasabb végzettséggel rendelkező anyák nagyobb arányban folytatnak napjainkban művészeti tevékenységeket: az egyetemi/főiskolai végzettségű anyák 39,7%-a, valamint a tudományos fokozattal rendelkezők 37,5%-a nyilatkozta azt, hogy a jelenben foglalkozik valamilyen művészeti tevékenységgel.

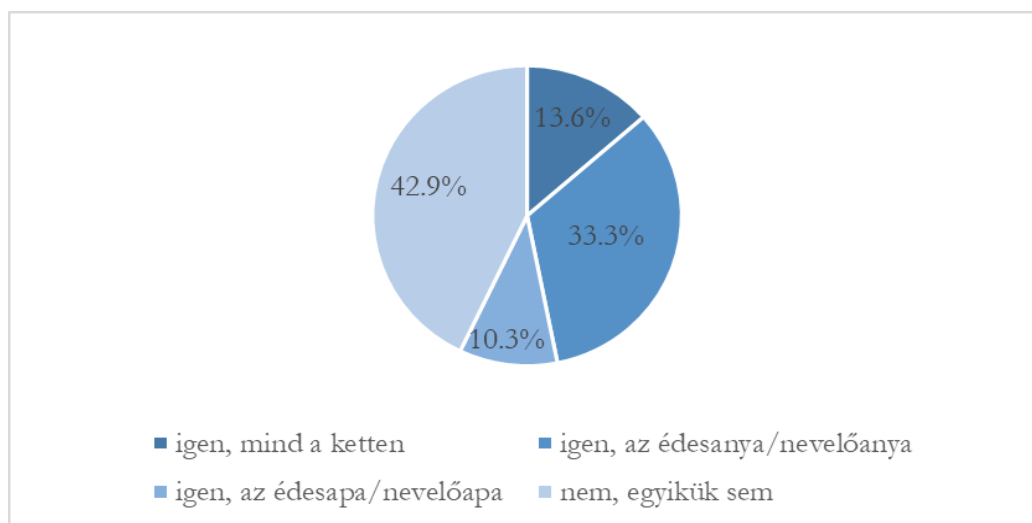
Az édesapák/ nevelőapák esetében szintén szignifikáns ($p=0,033$) eltérés figyelhető meg a jelenkori művészeti tevékenységek esetében az iskolai végzettség mentén. Az anyákhoz hasonlóan itt is a magasabb iskolai végzettség esetén jellemzőbb a jelenkori művészeti tevékenységek jelenléte. Míg

az általános iskolai és szakiskola/szaktanulmányozó végzettséggel rendelkezők esetében a válaszadók 0% valamint 11%-a nyilatkozta, hogy foglalkozik jelenleg művészeti tevékenységgel, a magasabb iskolai végzettségűek esetében magasabb arány figyelhető meg: egyetemi/főiskolai végzettségűek 24,8%-a, valamint a tudományos fokozattal rendelkezők 37,5%-a vallott arról, hogy a jelenben foglalkozik művészeti tevékenységekkel.

A jelenkori zenei tevékenységek esetében szignifikáns eltérést ($p < 0,001$) találtunk az édesanya/nevelőanya legmagasabb iskolai végzettsége kapcsán. Eredményeink azt mutatják, hogy a magasabb iskolai végzettséggel rendelkező anyák nagyobb arányban vesznek részt zenei tevékenységekben a jelenben (egyetemi/főiskolai végzettséggel rendelkezők 29,8%-a, tudományos fokozattal rendelkezők 18,8%-a), szemben az alacsony végzettségűekkel (általános iskolai végzettséggel 0%-a, valamint a szakiskolai/szaktanulmányozó végzettséggel rendelkezők 9,5%-a).

Megvizsgálva tehát a szülők múltbéli és jelenkori művészeti tevékenységeit azt vesszük észre, hogy a zene a legjellemzőbb. Ahogyan Reeves 2015-ös kutatásából kiderült, a zeneileg képzett szülők nagyobb valószínűséggel fedezik fel gyermekeikben a zenei tehetséget, majd biztatják őket zenetanulásra (Reeves, 2015).

A kérdőívben felmértük, hogy jártak-e zeneiskolába a szülők (2. ábra). A kitöltők 33,3%-a azt nyilatkozta, hogy az édesanya/ nevelőanya járt zeneiskolába, ezzel szemben az édesapák/ nevelőapák csupán 10,3%-a tanult zeneoktatási intézményben. A kitöltők 13,6%-a azt nyilatkozta, hogy gyermekének mindkét szülője járt zeneiskolába, 42,9%-a pedig, hogy egyik szülő sem. Bár a zenét nem tanuló szülők aránya a legmagasabb, ezen eredmények által mégis arra következtethetünk, hogy az édesanya/ nevelőanya korábbi zenei tevékenysége hatást gyakorol gyermeke zenetanulására, hiszen az anyák egyharmada vett részt zeneoktatásban.

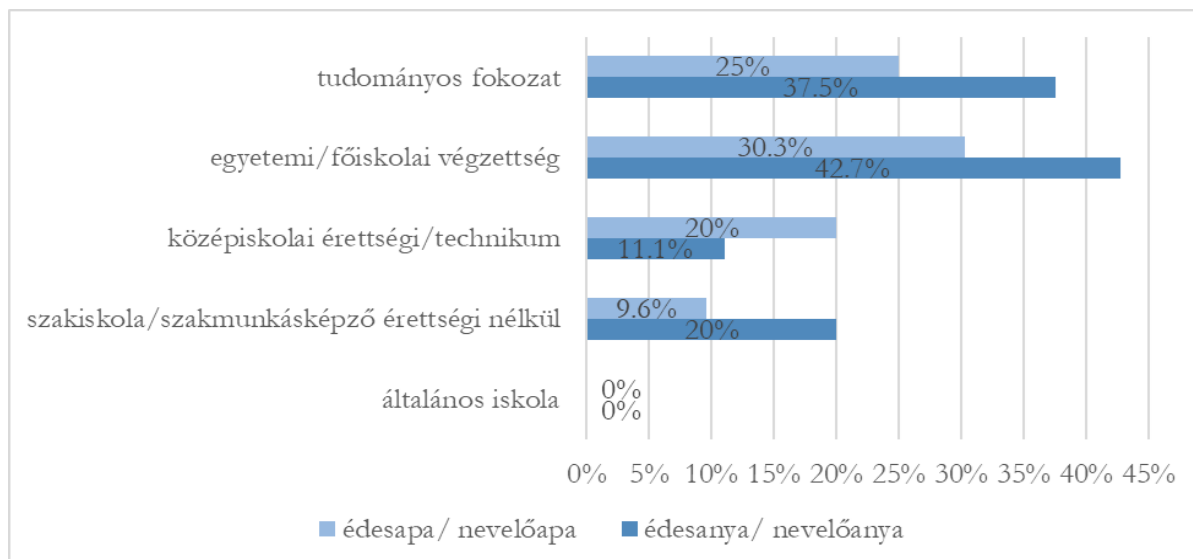
2. ábra. Szülők zeneiskolai múltja

Forrás: HAZEN 2022 adatbázis (N=458)

Az iskolai végzettség tekintetében is felmértük, hogy a szülők milyen arányban jártak zeneiskolába. Ebben az esetben is erősen szignifikáns eltérés ($p < 0,001$) figyelhető meg. Azok a szülők, akik magasabb iskolai végzettséggel rendelkeznek, nagyobb valószínűséggel vettek részt zeneoktatásban, mint az alacsonyabb végzettségű társaik. Emellett arra is fény derült, hogy a muzikus-értelmiségi foglalkozású szülők esetében szintén szignifikánsan jellemzőbb az, hogy zeneiskolába jártak.

Kutatásunk során arra a kérdésre is választ kerestünk, hogy a szülők szoktak-e hangszeren játszani a jelenben. Az eredmények azt mutatják, hogy a kitöltő édesanyák/ nevelőanyák 34,8%-a és

az édesapák/ nevelőapák 23,7%-a szokott napjainkban hangszeren játszani. Bár a különbség nem szignifikáns, mégis az figyelhető meg, hogy az anyák magasabb arányban játszanak hangszeren. Az édesanyák/ nevelőanyák iskolai végzettségének tükrében az az eredmény született, hogy a magasabb végzettséggel rendelkező anyák esetében nagyobb arányban jellemző a hangszeren való játék, mint az alacsony végzettségűek esetében. Ehhez hasonló eredmények születtek az édesapák/ nevelőapák esetében is (3. ábra).

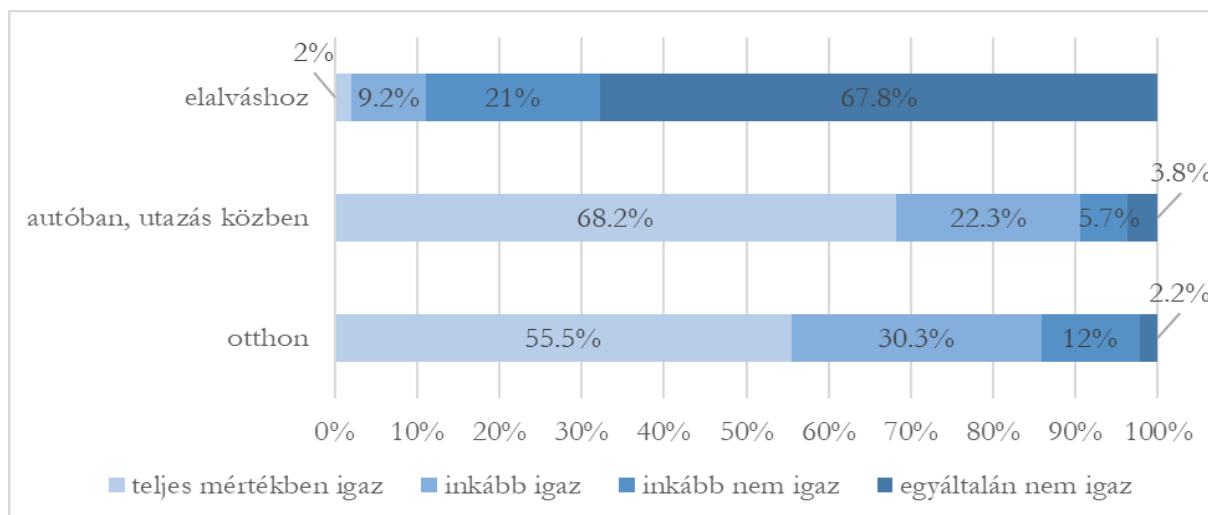
3. ábra. Az iskolai végzettség és a hangszeres játék összefüggése

Forrás: HAZEN 2022 adatbázis (N=458)

A szülők zenehallgatási és koncertlátogatási szokásai

A zenehallgatási szokások vizsgálata a tevékenység helyének és céljának feltérképezése mentén valósult meg. Az otthoni zenehallgatást illetően a kitöltők több mint fele nyilatkozta, hogy ez teljes mértékben jellemző rá, míg csupán 2,2%-a mondta azt, hogy egyáltalán nem. A szülők 68,2%-a azt vallja, hogy háttérzeneként, az autóban és utazás közben rendszeresen hallgat zenét, ezzel szemben pedig 3,8%-k mondta azt, hogy egyáltalán nem. Az elalvás közbeni zenehallgatás a legkevésbé jellemző. A kérdőívet kitöltők 67,8%-a egyáltalán nem hallgat ekkor zenét, s csupán 2% az, aki rendszeresen teszi ezt elalváskor. A családokban jellemző gyakori zenehallgatás azt mutatja, hogy a családok kulturális tőkéjének része a zenei értékek tapasztalása, megélése (4. ábra). További vizsgálati szempont lehetne a hallgatott zene minősége, azonban jelen kutatás ennek mérésére nem hivatott.

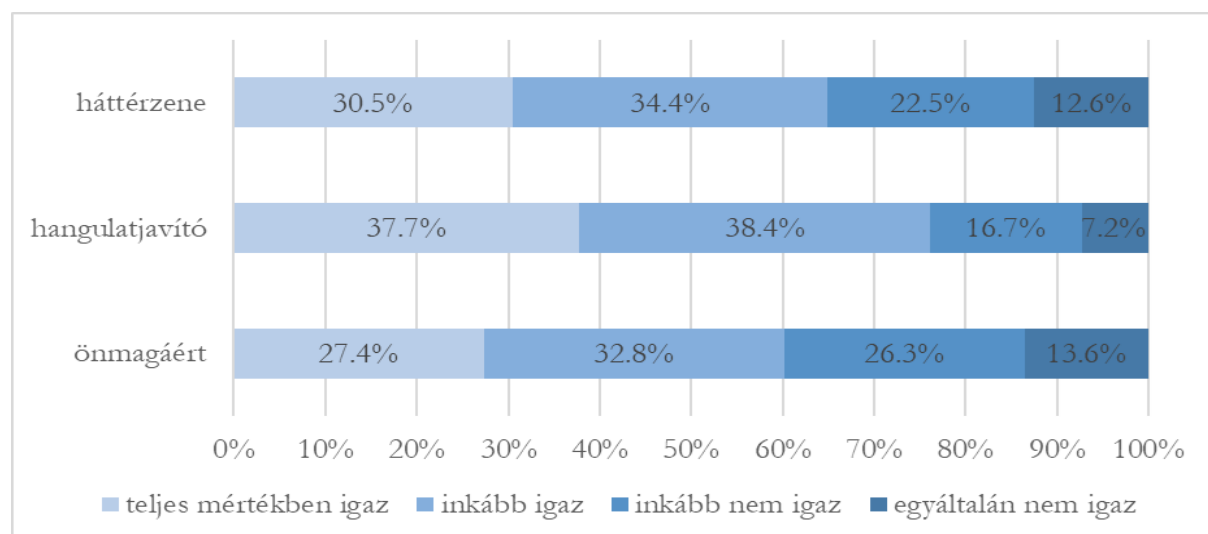

4. ábra. A szülők zenehallgatási szokásai

Forrás: HAZEN 2022 adatbázis (N=458)

A zenehallgatás célját tekintve a zene hangulatjavító hatásának érdekében a kitöltők 38,4%-a gyakran, 37,7%-a pedig rendszeresen hallgat zenét. Az aktív zenehallgatók aránya, akik a zenét önmagáért, csak arra figyelve hallgatják kevésbé élesen elhatárolt. A kitöltők 27,4%-a nyilatkozta azt, hogy ez teljes mértékben igaz rá, 32,7% azt, hogy inkább igaz rá, 26,3% mondta, hogy ez nem igaz rá, valamint 13,6% azt vallotta, hogy ez egyáltalán nem jellemző rá (5. ábra). Utóbbi esetben magyarázó tényező lehet a szülők elfoglaltsága és az időhiány.

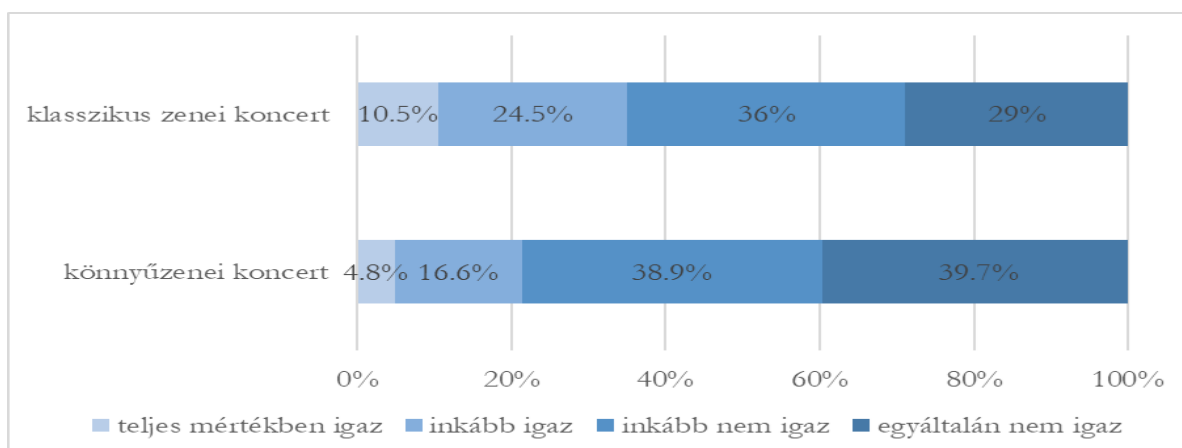

5. ábra. Szülők zenehallgatási szokásai a zenehallgatás célját tekintve

Forrás: HAZEN 2022 adatbázis (N=458)

A koncerteken való részvételt vizsgálva megfigyelhető, hogy mind a könnyűzenei, mind a klasszikus zenei koncerteken való részvétel kevésbé jellemző. A könnyűzenei koncertek esetében a szülők 4,8%-a teljes mértékben, míg 39,7% egyáltalán nem vesz részt ilyen eseményeken. A klasszikus zenei koncertek tekintetében a kitöltők 10,5%-a vallotta, hogy teljes mértékben jellemző rá a hangversenyek látogatása, míg kevesebb, mint egyharmaduk nyilatkozta, hogy egyáltalán nem jellemző (6. ábra). Jelen kutatásban csak olyan szülők vettek részt, akiknek a gyermeke tanul zenét. Ezen

eredmények által feltételezhetünk, hogy a szülők maguk is pozitívabban fordulnak a zene és inkább a klasszikus zene irányába, viszont ez az eredmény nem általánosítható.

6. ábra. Koncertlátogatás

Forrás: HAZEN 2022 adatbázis (N=458)

A klasszikus zenei hangversenyeken való részvétel esetében szignifikáns ($p=0,002$) eltérés figyelhető meg az édesanyák iskolai végzettsége mentén. Eredményeink az mutatják, hogy az alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkező édesanyákra kevésbé jellemző. Az általános iskolai és szakiskolai/szakköznevelési végzettséggel rendelkezők fele nem jár hangversenyre. A magasabb iskolai végzettséggel rendelkező édesanyák esetében sem jellemző teljes mértékben a klasszikus zenei koncerteken való részvétel, az egyetemi/főiskolai végzettséggel rendelkezők 12,9%-a, valamint a tudományos fokozattal rendelkezők 6,3%-a vallotta azt, hogy teljes mértékben igaz rá az állítás, miszerint rendszeresen jár klasszikus zenei hangversenyre. Kiemelkedő a kapott eredmény a KSH legutóbbi 2009/2010-es Időmérleg felmérésének tükrében is (2012). Az egyéb kulturális intézményeket látogató, felsőfokú végzettséggel rendelkező válaszadók aránya mindössze 1,2%. Váradi (2020) az Észak-Alföld régióban végzett, általános iskolás tanulókat és szüleiket érintő felmérése szerint a diplomás nők 13%-a, míg a felsőfokú végzettséggel rendelkező férfiak 10%-a látogat hangversenyt évente párszor, vagy havonta. A hangversenyeket soha nem látogató diplomások aránya 14% (nők) és 9% (férfiak). Ezen kérdés esetében is fontos kiemelni a kitöltő édesanyák iskolai végzettségében megfigyelhető magas szórást (1. táblázat).

1. táblázat. Az édesanyák klasszikus zenei hangversenyeken való részvétele az iskolai végzettség mentén

	Egyáltalán nem igaz	Inkább nem igaz	Inkább igaz	Teljes mértékben igaz
Általános iskola	66,7%	0,0%	33,3%	0,0%
Szakiskola/szaktanulmányképző érettségi nélkül	<u>61,9%</u>	28,6%	9,5%	0,0%
Középiskolai érettségi/technikum	<u>41,1%</u>	36,7%	16,7%	5,6%
Egyetemi/főiskolai végzettség	23,9%	35,6%	<u>27,6%</u>	12,9%
Tudományos fokozat	18,8%	50,0%	25,0%	6,3%

Forrás: HAZEN 2022 adatbázis (N=458)

*Az aláhúzva szereplő értékekénél az adjusted residuals abszolút értéke nagyobb, mint kettő

Az édesapák/nevelőapák esetében is szignifikáns eltéréseket ($p < 0,001$) mutat a klasszikus zenei koncerteken való részvétel az iskolai végzettség tükrében. Az édesanyákhoz/nevelőanyákhoz hasonlóan, az édesapák/nevelőapák esetében is a magasabb iskolai végzettséghez kapcsolódik a klasszikus zenei hangversenyek gyakori látogatása. Figyelemreméltó érdekesség, hogy a tudományos fokozattal rendelkező édesapák/nevelőapák (N=16) egyike sem vallotta, hogy teljes mértékben jellemző rá a rendszeres hangversenylátogatás, sőt esetükben a legjellemzőbb az, hogy inkább nem járnak ilyen koncertekre (62,5%), ezzel szemben az egyetemi/főiskolai végzettséggel rendelkezők azok, akikre leginkább jellemző ez. Esetükben a válaszadók 15,4%-a vallotta, hogy teljes mértékben igaz rá a kijelentés, miszerint rendszeresen jár klasszikus zenei hangversenyre (2. táblázat).

2. táblázat. Az édesapák klasszikus zenei hangversenyeken való részvétele az iskolai végzettség mentén

	Egyáltalán nem igaz	Inkább nem igaz	Inkább igaz	Teljes mértékben igaz
Általános iskola	<u>100,0%</u>	0,0%	0,0%	0,0%
Szakiskola/szaktanulmányképző érettségi nélkül	<u>45,2%</u>	32,9%	16,4%	5,5%
Középiskolai érettségi/technikum	30,8%	41,0%	22,2%	6,0%
Egyetemi/főiskolai végzettség	23,2%	33,6%	<u>27,8%</u>	<u>15,4%</u>
Tudományos fokozat	25,0%	<u>62,5%</u>	12,5%	0,0%

Forrás: HAZEN 2022 adatbázis (N=458)

*Az aláhúzva szereplő értékekénél az adjusted residuals abszolút értéke nagyobb, mint kettő

Az édesapák esetében a könnyűzenei koncerteken való részvétel aránya is közepesen szignifikáns eltéréseket mutat ($p=0,022$). Az általános iskolai végzettséggel rendelkező édesapák/nevelőapák 33,3%-a azt nyilatkozta, hogy teljes mértékben jellemző rá, míg a legtöbb édesapa/ nevelőapa esetében egyáltalán nem, vagy inkább nem jellemző az ilyen jellegű koncerteken való részvétel (3. táblázat).

3. táblázat. Édesapák könnyűzenei koncerteken való részvétele az iskolai végzettség mentén

	Egyáltalán nem igaz	Inkább nem igaz	Inkább igaz	Teljes mértékben igaz
Általános iskola	66,7%	0,0%	0,0%	<u>33,3%</u>
Szakiskola/szakmunkásképző érettségi nélkül	34,2%	45,2%	15,1%	5,5%
Középiskolai érettségi/technikum	29,1%	<u>49,6%</u>	17,9%	3,4%
Egyetemi/főiskolai végzettség	<u>46,5%</u>	31,1%	17,0%	5,4%
Tudományos fokozat	37,5%	43,8%	18,8%	0,0%

Forrás: HAZEN 2022 adatbázis (N=458)

*Az aláhúzás szereplő értékeknél az adjusted residuals abszolút értéke nagyobb, mint kettő

Vizsgáltuk továbbá, hogy a válaszadók felnőttkori zenehallgatási szokásaira, milyen hatással vannak a gyermekkori és a jelenlegi művészeti tevékenységek. Azok a szülők, akik jelenleg is folytatnak bármilyen művészeti tevékenységet, szignifikánsan többen járnak rendszeresen klasszikus zenei hangversenyre ($p<0,001$) és az anyák között jelentősen magasabb azok száma, akik a zenét önmagáért hallgatják és csak arra figyelnek ($p=0,001$). Azok körében, akik jelenleg zenélnek, az anyák esetében az eddigi tevékenységek mellé megjelenik a rendszeres otthoni zenehallgatás is ($p=0,023$). A gyermekkori tevékenységek esetében is kiemelkedik a zenetanulás szerepe, ami a hangversenylátogatásban ($p<0,001$) és az anyáknál a zene önmagáért való hallgatásában is megmutatkozik ($p=0,018$). A gyermekkori táncot tanulók esetében az anyáknál megjelent a zene hangulatjavító funkciója ($p=0,035$), bár ez szignifikánsan megjelent a művészeteket nem végző anyáknál is ($p=0,024$). Náluk a zene önmagáért való hallgatása szintén szignifikáns, de negatív irányban ($p=0,03$). A népművészettel és kézműveskedéssel foglalkozó apáknál az elalváshoz rendszeresen hallgatott zene emelkedett még ki ($p<0,001$). Tehát összességében megállapíthatjuk, hogy a különböző művészeti tevékenységek hatással vannak a zenehallgatási szokásokra, a zenetanulás ráhatása pedig még markánsabban jelenik meg.

A szülők hatása gyermekeik zenetanulására

Vizsgálatunk során arra is fókuszáltunk, hogy a szülők befolyásolják-e gyermekeik zenetanulását, hangszerválasztását. A zenetanulás esetében a szülők 43,7%-a nyilatkozta azt, hogy ő szerette volna, ha a gyermeke zenével foglalkozik. A hangszerválasztás esetében a gyermekek magasabb szintű szabad döntése figyelhető meg, mivel a kitöltő szülők csupán 13,1%-a nyilatkozta azt, hogy a szülők választottak hangszert gyermeküknek. Elmondható tehát, hogy a szülők igyekeznek a zenetanulás felé irányítani gyermekeiket, viszont a hangszerválasztás esetében nagyobb szabadságot biztosíta-

nak számukra. A szülők művészeti tevékenységei viszont befolyásolhatják a gyermekek hangszerválasztását. Azoknál a szülőknél, akik nem végeztek és jelenleg sem folytatnak művészeti tevékenységet a népszerű és közismert hangszereket tanulják a gyermekeik, pl. fuvola, zongora ($p=0,002$). A zenei múlttal vagy jelenleg rendelkező szülők esetében szignifikánsan magasabb arányban fordulnak elő „különleges” hangszerek, pl.: hárfa, orgona, cselló ($p=0,014$). Ezeknél a családoknál az is megfigyelhető, hogy több gyermek is tanul zenét a családban ($p=0,013$). Kirajzolódott még egy érdekes csoport, a táncsal vagy népművészettel foglalkozó szülők csoportja, akiknek a gyermekei citerát, népi hangszereket, harmonikát tanulnak magasabb arányban ($p=0,007$).

A gyermekek zenetanulásának tekintetében az állandó lakóhely településtípusa változó mentén szintén szignifikáns ($p=0,45$) különbség figyelhető meg, mivel a kutatásban résztvevő szülők esetében a fővárosban élők 78,6%-a nyilatkozta azt, hogy gyermeke azért kezdett el zenét tanulni, mivel a szülő szerette volna, míg ez az arány a kisebb településtípusok esetében nem éri el az adott településtípuson élők felét sem (4. táblázat).

4. táblázat. A szülők befolyása gyermekeik zenetanulására az állandó lakhely településtípusának mentén

	A szülők szerették volna, hogy a gyermek elkezdjen zenével foglalkozni
Főváros	78,6%
Megyeszékhely	36,2%
Nagyobb város	48,6%
Kisváros (25 000 főnél kevesebb)	45,4%
Község	43,4%
Kisközség, tanya	33,3%

Forrás: HAZEN 2022 adatbázis ($N=458$)

*Az aláhúzva szereplő értékekénél az adjusted residuals abszolút értéke nagyobb, mint kettő.

Gyermekeik zenetanulásának befolyásolásában az édesanyák iskolai végzettségének tükrében szignifikáns ($p<0,001$) eltérés figyelhető meg: a magasabb iskolai végzettséggel rendelkező édesanyák nagyobb arányban irányították gyermeküket a zeneoktatás felé. Az egyetemi/ főiskolai végzettséggel rendelkező édesanyák 49,7%-a, valamint a tudományos fokozattal rendelkezők 68,8%-a vallotta azt, hogy ő szerette volna, hogy gyermeke zenét tanuljon. Ezzel szemben az alacsony iskolai végzettséggel rendelkezők esetében ezek az arányok számottevően kisebbek (5. táblázat).

5. táblázat. A szülők befolyása a gyermekeik zenetanulására az édesanya legmagasabb iskolai végzettsége mentén

	Igennel válaszoló szülők
Általános iskola	0,0%
Szakiskola/szakmunkásképző érettségi nélkül	23,8%
Középfiskolai érettségi/technikum	23,3%
Egyetemi/főiskolai végzettség	49,7%
Tudományos fokozat	68,8%

Forrás: HAZEN 2022 adatbázis ($N=458$)

*Az aláhúzva szereplő értékekénél az adjusted residuals abszolút értéke nagyobb, mint kettő.

Az édesapák iskolai végzettségét nézve hasonló tendencia figyelhető meg. A magasabb iskolai végzettséggel rendelkező édesapákra jellemzőbb, hogy befolyásolták gyermekük zeneoktatását. A magasabb iskolai végzettségűek több mint fele, az egyetemi/ főiskolai végzettséggel rendelkezők 51%-a, valamint a tudományos fokozattal rendelkezők 68,8%-a nyilatkozta azt, hogy ő szerette volna, hogy gyermeke zenét tanuljon (6. táblázat).

6. táblázat. A szülők befolyása a gyermekeik zenetanulására az édesapa legmagasabb iskolai végzettsége mentén

	Igennel válaszoló szülők
Általános iskola	0,0%
Szakiskola/szakmunkásképző érettségi nélkül	24,7%
Középiskolai érettségi/technikum	38,5%
Egyetemi/főiskolai végzettség	51,0%
Tudományos fokozat	68,8%

Forrás: HAZEN 2022 adatbázis (N=458)

*Az aláhúzással színezett értékekénél az adjusted reziduals abszolút értéke nagyobb, mint kettő.

Összegzés

A tanulmány során a szülők művészeti tevékenységeinek, kulturális háttérének és legmagasabb iskolai végzettségének hatását vizsgáltuk a zenehallgatási és koncertlátogatási szokásaikra, valamint gyermekük zenetanulására, különösen az online zeneoktatás idején.

Eredményeink rávilágítanak arra, hogyan befolyásolják a szülők gyermekkori és felnőttkori művészeti tevékenységei gyermekeik zenetanulási szokásait. Ez segíthet a szülőknek abban, hogy tudatosabban támogassák gyermekeik művészeti érdeklődését. A vizsgálat alapján láthatjuk, hogy milyen hatással van a szülők kulturális háttérének és iskolai végzettsége a gyermekük zenei szokásaira és preferenciáira.

Az eredmények hozzájárulhatnak a zenei oktatás fontosságának hangsúlyozásához, mivel kirajzolódik, hogy a zenét tanuló szülők nagyobb valószínűséggel támogatják gyermekeik zenetanulását. Jól látható, hogy a szülők művészeti tevékenységei és zenei érdeklődése példaként szolgálhat gyermekeik számára, továbbá miként hatnak a családi és társadalmi tényezők a zenei szokásokra és a művészeti tevékenységek iránti érdeklődésre.

Első hipotézisünk, miszerint a szülők gyermekkori művészeti tevékenységei közül a zenei tevékenységek a legjellemzőbbek, igaznak bizonyult. Mind az apák, mind az anyák esetében kiemelkedő volt a zenei tevékenységek aránya (ld. 1. ábra).

Második hipotézisünk szerint az édesanyákra/nevelőanyákra jellemzőbb a művészetekkel való aktív kapcsolat, mint az édesapák/nevelőapák esetében, amelyet eredményeink szintén alátámasztanak. A gyermekkori zeneiskolai tanulmányok (2. ábra), a felnőttkorban történő hangszerjáték (3. ábra), valamint a klasszikus zenei hangversenyeken való részvétel (1-2. táblázat) mind az anyák nagyobb aktivitását igazolják.

Harmadik hipotézisünk a szülők gyermekkori és felnőttkori zenei tevékenységeinek, valamint zenehallgatási szokásainak összefüggésére utalt. Ennek igazolása megfigyelhető a hangverseny látogatási és az otthoni zenehallgatási szokások, illetve a jelenleg folytatott művészeti tevékenységek összefüggéseiben (ld. 11. o.).

Negyedik hipotézisünk szerint a szülők iskolai végzettsége és a településtípus hatással van a gyermekek művészeti tevékenységeire. Eredményeink szerint minél magasabb a szülők végzettsége (anya és apa egyaránt), valamint minél magasabb szintű településen laknak a gyermekek, annál nagyobb a valószínűsége, hogy elkezdik zenei tanulmányaikat (4-6. táblázat).

Ötödik hipotézisünkben feltételeztük, hogy a szülők művészeti tevékenysége befolyásolja a gyermekek hangszerválasztását, ami igaznak bizonyult.

Összességében tehát megállapíthatjuk, hogy a szülők gyermekkori és jelenlegi művészeti tevékenységei pozitívan befolyásolhatják gyermekeik ezirányú elképzeléseit. Érdemes megjegyezni, hogy még azoknál a szülőknél - akik maguk is részesei a művészeti tevékenységeknek - sem merült fel markánsan a távolabbi transzferhatások lehetősége pl.: „javítja a tanulmányi eredményeit”, „javítja a koncentrációját”. Ez azt tükrözi, hogy bár számos helyen a szakirodalomban (Szűcs, 2017) és az ismeretterjesztő folyóiratokban lehet olvasni a zenetanulás transzferhatásairól és számos előnyéről, még mindig nem elég tájékozottak a szülők ezen a területen, tehát kiemelt feladat az információk ismertetése, elmélyítése.

Limitációk

Kutatásunk mintájában felülreprezentáltak jelennek meg a nők (anyák), illetve a pedagógiai területen dolgozó szülők. Ezért az eredmények nem általánosíthatók a teljes társadalmunkra értelmezve.

Hivatkozott források

- Barkóczi, I., & Pléh, Cs. (Eds.) (1977). *Kodály zenei nevelési módszerének pszichológiai hatásvizsgálata*. Bács Megyei Lapkiadó Vállalat.
- Bugeja, C. (2009). Parental Involvement in the Musical Education of Violin Students: Suzuki and "Traditional" Approaches Compared. *Australian Journal of Music Education*, 42(1), 19–28.
- Gombás, J., & Stachó, L. (2003). Matematikai és zenei képességek vizsgálata 10–14 éves gyerekek-nél. *Tudomány és Lélek*, TDK-különszám, 50–65.
- Hargreaves, D. J. (1986). Developmental Psychology and Music Education. *Psychology of Music*, 14(2), 83–96. <https://doi.org/10.1177/0305735686142001>
- Hsiao, C. Y. (2015). Current Kindergarten Parents' Attitudes toward and Beliefs about Children's Art Education in Majority Cities and Counties of Taiwan. *International Education Studies*, 8(4), 80–94. <https://doi.org/10.5539/ies.v8n4p80>
- Janurik, M. (2009). Hogyan viszonyulnak az általános és a középiskolás tanulók a klasszikus zenéhez? *Új Pedagógiai Szemle*, 59(7), 47–64.
- Janurik, M., & Józsa, K. (2018). Az iskolai zenetanulás iránti motivációt alakító néhány tényező. *Gyermeknevelés*, 6(2), 5–17. <https://doi.org/10.31074/gyn20182517>
- Karres, M. (1981). *Az intenzív zenei nevelés hatása a gyermek személyiségének fejlődésére*. [Doktori értekezés]. Szeged, Szegedi Tudományegyetem.
- Kozma, T. (1984). *A nevelésszociológia alapjai*. Tankönyvkiadó.
- KSH (2012). *Időmérleg 2009/2010 - Összefoglaló adattár*. Központi Statisztikai Hivatal.
- Lackey, L. M., & Murphy, D. G. (2011). Parents, Middle-class-ness, and Out-of-School Art Education. *Journal of Social Theory in Art Education*, 31.

- Macmillan, J. (2004). Learning the piano: a study of attitudes to parental involvement. *British Journal of Music Education*, 21(3), 295–311. <https://doi.org/10.1017/S0265051704005807>
- Nagyné Árgány, B. (2018). A zenei előképzettség összetevőinek komplex vizsgálata óvodapedagógus és tanító alapszakos hallgatók körében a Kaposvári Egyetemen. [Doktori értekezés]. Pécsi Tudományegyetem.
- Passeron, J. C., & Bourdieu, P. (1970). *La reproduction. Eléments pour une théorie du system d'enseignement*. Les Editions des Minuit. Letöltés dátuma: 2024.10.18. forrás: https://monoskop.org/images/5/5a/Bourdieu_Pierre_Passeron_Jean_Claude_La_reproduction_1970.pdf
- Péter, Cs., Radócz J. M., & Mike, Á. (2020). A szülők művészeti múltja és jelene. In Váradi, J. (Ed.), *Művészeti körkép – Kutatás a művészeti nevelés helyzetéről és lehetőségeiről, a tanórai és tanórán kívüli művészeti tevékenységről és rendezvényekről* (pp. 117–134). MMA MMKI.
- Reeves, A. (2015). Music's a Family Thing?: Cultural Socialisation and Parental Transference. *Cultural Sociology*, 9(4), 493–514. <https://doi.org/10.1177/1749975515576941>
- Szűcs, T. (2017). A zenetanulás és hatásai egy debreceni vizsgálat alapján. *Educatio*, 25(4), 472–483. <https://doi.org/10.1556/2063.26.2017.3.14>
- Szűcs, T. (2018). The influence of music education on the child's development. *Zivot i Skola: Casopis za teoriju i praksu odgoia i obrazovanja*, 64(2), 53–66. <https://doi.org/10.32903/zs.64.2.4>
- Szűcs, T. (2019). *Alapfokú művészeti iskola, egy esélynövelő iskolatípus*. Debreceni Egyetemi Kiadó.
- Szűcs, T., & Péter, Cs. (2020). A szülők hatása gyermekük művészeti tevékenységeire. In Váradi, J. (Ed.), *Művészeti körkép – Kutatás a művészeti nevelés helyzetéről és lehetőségeiről, a tanórai és tanórán kívüli művészeti tevékenységről és rendezvényekről* (pp. 135–154). MMA MMKI.
- Szűcs, T., Kelemen, H., Miklódi-Simon, Zs., & Váradi, J. (2022). A szülők szerepe gyermekük művészeti nevelésében – A szülői bevonódás hatása a transzgenerációs folyamatban. In Kovács, K. (Ed.), *Értékközvetítés és iskola – Tanulmányok Szabó László Tamás tiszteletére* (pp. 54–71) CHERD.
- Váradi, J. (2013). Felmérés a kulturális rendezvények látogatottságáról, valamint a gyermekek zenei ízlésére ható tényezőkről és zenei ízlésvilágukról. *Parlando*, 3. <https://www.parlando.hu/2013/2013-3/2013-3-21-Varadi.htm>
- Váradi, J. (2020). A szülők kulturális attitűdjének jellemzői. In Váradi, J. (Ed.), *Művészeti körkép – Kutatás a művészeti nevelés helyzetéről és lehetőségeiről, a tanórai és tanórán kívüli művészeti tevékenységről és rendezvényekről* (pp. 171–192). MMA MMKI.
- Váradi, J. (2021). Music on the Air. In Vidulin, S. (Ed.), *Music Pedagogy in the Context of Present and Future Changes 7. Multidisciplinary Crossroads. Researches in Music Education* (pp. 159–176).
- Váradi, J. (2022). Zeneoktatás távhangolásban. *Valóság*, 9(9), 87–102.
- Váradi, J. (2023). A művészeti nevelés helyzete a 21. században. Balassi Kiadó.
- Váradi, J., Hörich, B., & Márkus, E. (2020). Az extrakurrikuláris művészeti tevékenységek és rendezvények lehetősége. In Váradi, J. (Ed.), *Művészeti körkép – Kutatás a művészeti nevelés helyzetéről és lehetőségeiről, a tanórai és tanórán kívüli művészeti tevékenységről és rendezvényekről* (pp. 13–18). MMA MMKI.
- Váradi, J., & Józsa, G. (2022). A zeneoktatás jellemzői az online térben. A kutatás előzménye, mintája és módszere. In Váradi, J. (Ed.), *Az online tér megjelenése a zeneművészeti oktatásban és a hangverseny-látogatásban* (pp. 11–22) MMA MMKI.
- Váradi, J., & Józsa, G. (2023). Factors Affecting Attendance of and Attitudes towards Artistic Events among Primary School Children. *Social Sciences* 12(7), 404. <https://doi.org/10.3390/socsci12070404>

- Váradi, J., & Józsa, G. (2024). Az alapfokú zeneoktatás jellemzői a valós és virtuális térben. *Képzés és Gyakorlat*, 22(1), 7–18. <https://doi.org/10.17165/tp.2024.1.7-18>
- Xu, J. (2017). *Students' Engagement and Parents' Involvement in Extracurricular Activities*. British Columbia, University of Victoria.

Szerző(k):

Szűcs Tímea

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8327-8280>

Debreceni Egyetem, Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet, Neveléstudományi Tanszék

E-mail cím: szucstimea77@gmail.com

Kelemen Henrietta

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3057-6858>

Debreceni Egyetem

E-mail cím: kelemen.henrietta@partium.ro

Mike Ádám

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7657-2169>

Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kar, Nyíregyházi Egyetem Zenei Intézet, Debreceni Egyetem Humán Tudományok Doktori Iskola, Nevelés- és Művelődéstudományi Doktori Program

E-mail cím: mike.adam@music.unideb.hu

